

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 19 квітня 2019 року)

Суми
2019

БОРУХА О. Р.
студентка фак-ту ТеСЕТ СумДУ
(наук. керівник: к.і.н., доц. В. А. Нестеренко)

ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОЇ ІСТОРІЇ: СПОГАДИ ГРУДІНОЇ ЛЮБОВІ ЯКІВНИ

Велика Вітчизняна Війна. Ця подія одна з найтрагічніших в історії України. Про неї тяжко говорити, а ще складніше слухати розповіді людей, що пережили ті страшні роки. Свідків тих подій залишилося дуже мало. Саме через це інформація, яку надають вони нам дуже цінна.

Грудіна Любов Яківна народилася 7 грудня 1935 року у селі Велика Чернеччина Сумського району, Сумської області. Любов Яківна мала закінчену середню освіту (на той час -10 класів). У 1943 році з села було вигнано німців. Почали відкриватися школи. Випуск класу Любов Яківни був першим післявоєнним. Учителювали ті, хто був не придатний для служби (зазвичай це були поранені). Після закінчення школи жінка пішла навчатися на дворічні курси медичних сестер. Закінчила на відмінно, але хвороба матері та інвалідність брата не дали змоги продовжувати навчання. На цьому завершилася її освіта.

До початку війни батько Любов Яківни працював бухгалтером. Звістку про початок війни жінка дізналася 22 червня 1941 р. з оголошення по радіо, а потім батька забрали на фронт. Коли по радіо пролунало повідомлення про початок війни з Німеччиною, то родину охопив страх. Про події, що відбувалися на фронті людей сповіщали радіоповідомленнями та листівками, які викидали з літаків. Після війни батько повернувся живим, але не до рідного села, а в Саров, де прожив аж до смерті. Мати Любов Яківни була колгоспницею. Вона

залишилася з двома дітьми на руках, тяжко працювала. До війни родина жила в маленькій дерев'яній хаті на окраїні села. Тримали корову, поросят, гусей. Батьки розповідали маленькій Любі про голодомор 1932-33 рр. Це був дуже страшний період. У людей забирали всю їжу. Забирали все до останньої крихти, навіть варену кашу вибирали з печі.

Дитинство Любов Яківни пройшло в страшній атмосфері. Напередодні евакуації сім'я опинилася в скрутному становищі. Прийшли німці і захопили хату, вигнавши родину в сарай. В сараї був торф. Вночі він обірвався і посипався на людей. Незнаючи як вчинити, дідусь просив німців впустити їх в хату, а ті, в свою чергу, дивлячись на повністю чорних в пиляці від торфа людей, кричали: «Що ви чортенят несете сюди!»

Родина Любов Яківни чула про партизанів. Жінка розповідає про те, як вже після війни командир партизанів (імені не пам'ятає) приїжджав у місто Суми (де вона працювала) і просив, щоб люди зварили їм картоплі в мундирах.

Від обстрілів люди ховалися по погребах та окопах. Кожного дня діти боялися залишитись без матерів, бо тих ганяли на окопи в інший край села. Як згадує Любов Яківна, одного разу діти не хотіли відпускати своїх мам. Вони плакали, просили залишитися ще ненадовго. Жінки вирушили на декілька хвилин пізніше і за декілька метрів перед ними розірвався снаряд. Постраждало декілька діток. Любов Яківні відлетів уламок в ногу. Якщо б діти не здійняли галас, то їх мами могли б загинути. Зі сльозами на очах жінка згадує моменти, коли після боїв виходили зі своїх схованок, а на вулицях лежать вбиті люди. Коли поранений чоловік благає про смерть, адже біль від поранень була нестерпною. Коли розуміли, що наступним пораненим або вбитим можеш бути саме ти.

Одним з найстрашніших моментів війни Любов Яківна вважає наступ Червоної Армії. Спочатку родина жінки жила біля передової лінії німецьких військ, на іншому боці села стояла

Червона Армія. Всіх жителів села було вигнано з домівок. Як пригадає жінка, німці допомагали вивозити мирне населення в місто Суми. Дітей кидали в тачанки і везли, нікому не сказавши куди. Переночувавши декілька днів в місті, людей евакуювали на хутір Наточиїв. Родина Люби Яківни мала цінний скарб – корову, з нею і евакуювалися. Побувши декілька днів на Хуторі, люди почули, що прийшла Червона Армія і звільнила Велику Чернеччину. Радість людей не можливо було передати словами. Родина повернулася до рідного села. Вулиця, що межує з вулицею на якій проживала Любов Яківна була випалена вщент. На щастя будинки по вулиці Ватутіна були цілими.

Коли закінчилася війна Любов Яківна влаштувалася працювати в Великочернеччинську лікарню, де працювала все своє життя. Закінчила працювати в 2017 році. Вона виховала 3 дітей. Досі проживає в своєму рідному селі, на тій же вулиці, в своєму рідному будинку.